

M. GAVENDA: *Filmovať mystiku: Mediálne sprostredkovanie duchovnej skúsenosti v myslení a tvorbe Juraja Töröka*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo SAV, 2016, 247 s. ISBN 978-80-224-1508-8

Ak sa dnes pozeráme z určitého časového odstupe na knižné dielo autora Mariána Gavendu, vieme už v úvode poznamenať, že aktuálnosť tematiky mediálneho sprostredkovania a sprostredkovávania duchovnej skúsenosti sa nemení. Môžeme z pohľadu médií konštatovať, že povaha mediálnych obsahov a úroveň „*tlače pre masy*“ potrebuje dennú reflexiu a zvýšené úsilie aj o sprostredkovanie duchovnej skúsenosti. Práve ona často absentuje, čo prináša so sebou nebezpečenstvo zaplnenia verejného priestoru skúsenosťou založenou na alternatívach a alternatívnom v najrozličnejšom význame. Myslenie a tvorba Juraja Töröka je v mnohých oblastiach inšpiratívna a posudzovaná publikácia sprostredkúva aj jeho duchovnú skúsenosť.

Autor v prvej časti odborného textu nevynechal metodologické ukotvenie a vymedzenie základných pojmov. Postupy využívané pri spracovaní témy dostatočne objasňuje a ponúka v tejto časti vysvetlenie, podľa nášho názoru nevyhnutné na pochopenie celej vedeckej publikácie. Tomu zodpovedá i prvá kapitola – *Teoretické základy spirituality komunikácie*. Stretne sa v nej s definovaním významu spirituality – „*kresťanský duchovný život, vnútorný život, život zdokonaľovania...*“. Dnes sa stretávame, predovšetkým v oblasti médií, s pojmom mediálna kultúra. Autor uvádza, že momentálne má táto kultúra pozitívne i negatívne aspekty a má tiež najmä charakter vizuálnej kultúry. Pomenúva prechod od vizuálneho do duchovného sveta a tento proces nazýva „*cestou srdca*“. Dostávame sa tak k téme symbolického videnia v duchovnom význame a následne aj k pojmu kontemplácia, kde ju autor už v názve označuje, ako návrat k prazákladu komunikácie. Môžeme doplniť, že opísaná interpersonálna komunikácia nechýba ani Jurajovi Törökovi – sprostredkovane cez text druhej kapitoly – *Spiritualita na životnej ceste a v tvorbe Juraja Töröka*. Na základe rozhovoru Marián Gavenda približuje jeho detstvo a „úsilie čítať v udalostiach stopu obdivuhodnej Božej prozreteľnosti“, a snahu byť „*verní volaniu vlastného života*“. Spomína prežívanie duchovna a jeho pastoračnú každodennosť v Hallel Communications (Sparkill, New York, USA).

Kľúčovou životnou udalosťou v jeho živote označuje autor Druhý vatikánsky koncil a zároveň opisuje, že išlo zároveň o jednu z jeho najsilnejších duchovných skúseností.

V publikácii je Juraj Török predstavený aj ako dokumentarista, a to aj spolu s prehľadom jeho filmovej produkcie (s. 233). Jeho úsilím ako filmára bolo zachytiť reč a ducha udalostí, ale na druhej strane aj reč bolesti, či okamihy

drámy života. S tým bezpochyby určitým spôsobom súvisí i jeho skúsenosť zo stretnutia s Matkou Teréziou.

Po predstavení jednotlivých životných období, dennej činnosti a tvorby Juraja Töröka sa dostávame ku kapitole, ktorá má podľa názvu najbližšie k tematike médií – *Duchovná skúsenosť a médiá v myslení Juraja Töröka*. Po predstavení jednotlivých podôb a stvárnení krásy prechádza autor k deskripcii aspektu ticha v jeho podobách – od ticha, podmienky slova, cez ticho ako priestor stretnutia, až sa opäť dostávame ku kontemplácii, ku ktorej človeka dovedie opäť ticho. Dá sa povedať, že autor predstavuje predpoklady, ktoré vedú človeka k nevyhnutnému dialógu s Bohom, ústiaceho až do integrálneho uzdravenia ľudskej bytosti. V texte sa ďalej stretieme s možnosťami komunikácie získanej z duchovnej skúsenosti. Najväčší vplyv na človeka má napríklad obraz. Ide o väčší vplyv ako ktorýkoľvek prostriedok komunikácie. *Obraz je figuratívny* a dotýka sa sveta zmyslov, ktoré sú vždy v službe túžob tela.

Azda si môžeme dovoliť na záver určitým spôsobom polemizovať s autorom – nakoľko je, alebo nie je text zrozumiteľný pre potenciálnu masmediálnu diskusiu. Istým prekvapením sú totiž nie príliš jednoznačné závery, ktoré by umožňovali osvojiť si určité návyky, v snahe pochopiť do určitej miery aj očakávaný praktický rozmer monografie – „...ako prostredníctvom médií sprostredkovať duchovnú skúsenosť, teda ako vovádzať ľudí do živého vzťahu a skúsenosti s Bohom aj pomocou prostriedkov spoločenskej komunikácie.“ Očakávali sme konkrétnejšie závery, týkajúce sa avizovaných foriem duchovnej skúsenosti a jej komunikácie v rámci možností súčasných médií. A práve časť, ktorá by sa konkrétne dotýkala problematiky súčasných médií, v texte absentuje. Ak však na druhej strane autor tvrdí, že kladie dôraz na zachytenie a spracovanie myšlienok, ktoré Juraj Török formuloval kvôli vzniku posudzovanej práce, môžeme povedať, že sa mu to v dostatočnej miere podarilo a predkladá ucelené dielo o živote a osobnosti Juraja Töröka vo viacerých oblastiach – predovšetkým však približuje rozmer jeho vzťahu so Stvoriteľom. Na záver môžeme povedať, že autor monografie, Marián Gavenda, prináša prostredníctvom osobnosti Juraja Töröka nový pohľad na sprostredkovanie duchovnej skúsenosti médiami. Domnievame sa a zároveň z pozorovania médií nielen na Slovensku vidíme, že spomenutý pohľad sa týka predovšetkým nesekulárnych médií a pre náboženské médiá na druhej strane predstavuje výzvu pri oslovovaní svojich lojálnych recipientov. Po prečítaní tejto monografie si môžeme položiť otázku o význame a poslaní kresťanských či konzervatívnych médií vo svete, a najmä na Slovensku, či sa sprostredkovanie spirituálnej skúsenosti opísanej autorom publikácie stretáva v posledných rokoch s potrebnou odozvou a úsilím prinášať do našich domácností hodnoty a duchovnú skúsenosť osobností, ako je napríklad Juraj Török.

Mgr. Ján Hacek, PhD.
Filozofická fakulta
Univerzity Komenského v Bratislave
Štúrova 9, 814 99 Bratislava 16
jan.hacek@uniba.sk